

25.10.2022

Dnro 88/03.00.00/2022

Vastaanottaja TaV@eduskunta.fi

Asia: HE 126/2022

Hallituksen esitys laiksi kaivoslain muuttamisesta

Eduskunnan talousvaliokunta pyytää Kainuun liitolta kirjallista asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi kaivoslain muuttamisesta. Kainuun maakuntahallitus on antanut 4.4.2022 lausunnon "Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi kaivoslain muuttamisesta (VN/12316/2019)".

Kainuun liiton asiantuntijalausunto HE 126/2022

- Kainuun liitto esittää, että kaavoitusta koskeva lakikohta säilytetään pääosin voimassa olevan kaivoslain mukaisena huomioiden maakuntakaavan oikeusvaikutteisuus:**

Lakiesityksessä ehdotetaan (kohta 4.1.10 Kaavoitus kaivostoiminnan edellytyksenä, s.55), että kaivostoiminnan tulisi perustua maankäyttö- ja rakennuslain mukaiseen oikeusvaikutteiseen yleiskaavaan tai asemakaavaan siirtymäsäännöksissä olevia poikkeuksia lukuun ottamatta. Voimassa olevassa laissa kaivostoiminnan tulee perustua maankäyttö- ja rakennuslain mukaiseen oikeusvaikutteiseen kaavaan taikka kaivostoiminnan vaikutukset huomioon ottaen asian tulee olla muutoin riittävästi selvitetty yhteistyössä kunnan, maakunnan liiton ja elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskuksen kanssa. Kainuun liitto toteaa, että kunnan päätösvaltaa kaivostoiminnassa tulee lisätä muulla tavalla kuin edellyttämällä kuntatason kaavaa jokaisessa kaivostoiminnan tilanteessa.

- Kainuun liitto esittää, että kaivoslakiluonnoksen 47 §:n viimeistä momenttia täydennetään siten, että kaivosluvan myöntämisen edellytyksenä on, että kaivospaikan sijaintipaikkakunta on puoltanut luvan myöntämistä.**

Suuremmissa kaivostoiminnan hankkeissa vaikutukset ulottuvat yli kuntarajojen. Kaivostoiminnassa tarvitaan liikenne- ja muita väyliä kuten 110 kV:n ja sitä vahvempia voimajohtolinjoja. Kaivostoiminnan ympäristö-, aluetalous- ja sosiaaliset vaikutukset ovat lähes poikkeuksetta ylikunnallisia. Kainuun liiton näkemyksen mukaan oikeusvaikutteisen maakuntakaavoituksen demokraattinen, vuorovaikutteinen, yhteensovittava ja osallistava rooli kaivostoiminnan

Osoite:

Kainuun liitto,
Kauppakatu 1
87100 Kajaani

Sähköposti:

etunimi.sukunimi@kainuunliitto.fi
Kirjaamo 040 722 0900
www.kainuunliitto.fi

Laskutus:

Kainuun liitto
003724969924
PL 5016
02066 DOCUSCAN

Y-tunnus:

2496992-4

suunnittelussa on edelleen välttämätön. Maakuntakaavoitus edellyttää laajaa osallistumisen järjestämistä, jossa kuullaan mm. viranomaisten lisäksi maakunnan asukkaita ja osallistujatahoja yli kunta- ja maakuntarajojen. Kainuun liitto viittaa tässä Sotkamon kunnan antamaan lausuntoon: "Kaivosluvan myöntämisen edellytyksiä ei kuitenkaan tulisi sitoa kunnan hyväksymään kaavaan lakiehdotuksessa esitetyllä tavalla."

- **Kainuun liitto korostaa, että kestävä sekä kansan- ja aluetaloudellisesti merkittävä kaivostoiminta on kilpailukykyistä koko Suomessa ja siten vahvistaa Euroopan mineraaliomavaraisuutta ja Suomen huoltovarmuutta.**

Lakiesityksen aineistossa käydään läpi taloudellisia vaikutuksia (kohta 4.2.2 s. 59-65). Vaikutustenarvioinnin mukaan lakimuutoksessa on useita tekijöitä, jotka heikentävät kaivosalan investointivarmuutta ja ennakoitavuutta. Lisäksi aineistossa todetaan, että nyt ehdotettavat muutokset todennäköisesti johtavat Suomen kokonaishoukuttelevuuden heikkenemiseen kaivos- ja malminetsintäinvestointien kohteena. Nämä näkökohdat on otettava huomioon lakiehdotusta koskevassa päätöksenteossa.

- **Kainuun liiton mielestä kaivoslain uudistuksessa tulee varmistaa, ettei eri lakien tai lupapäätösten nojalla kaivosyhtiöille määrättäviin vakuuksiin muodostu päällekkäisyyksiä.**

Kaivannaisalan tarpeellisuutta lisäävät megatrendit kuten vihreä siirtymä, kriittisten metallien saatavuus ja tarve sekä Euroopan raaka-ainehuollon ja huoltovarmuuden turvaaminen nykyisessä maailmanpoliittisessa tilanteessa. Esimerkiksi Kainuussa sijaitsevat kaivokset tuottavat mm. huoltovarmuuden, elektroniikka- ja autoteollisuuden, ruostumattoman teräksenvalmistuksen, paperi- ja kemianteollisuuden sekä maatalouden näkökulmasta kriittisiä metalleja ja mineraaleja.

Metallimalmien louhinnasta 51 % koko Suomen määrästä louhitaan Terrafamen kaivoksella Kainuussa. Kesällä 2021 käynnistyneen 240 miljoonan euron akkukemikaalitehtaan investointi nosti merkittävästi sen alue- ja kansantaloudellista merkitystä. Noin 13 % Kainuun alue-bkt:stä syntyy Terrafamen ansiosta. Terrafamen tuotteita ovat mm. nikkeli, kupari, sinkki ja koboltti. Muut merkittävät kaivannaisalan toimijat ovat Elementis Minerals B.V. Branch Finland (talkki), noin kolme vuotta sitten tuotannon aloittanut Sotkamo Silver Oy (hopea) ja Juuan Dolomiittikalkki Oy (kalkki). Näiden lisäksi on potentiaalisia uusia investointeja esim. Nordic Talk Oy:n (talkki) ja Otanmäki Mine Oy:n (ilmeniitti, vanadiini) hankkeet. Taloudellisten vaikutusten rinnalla Kainuulle on tärkeää kaivannaistoiminnan sosiaaliset ja ympäristölliset vaikutukset, erityisesti ympäristöön kohdistuvien riskien hallinta.

- Viitaten Sotkamon kunnan kaivosmineraaliverosta antamaan lausuntoon ja siinä esitettyihin perusteluihin, Kainuun liitto pitää myös verolakiuudistusta paikallisesti ja alueellisesti merkittävänä. **Kainuun liiton mielestä on perusteltua, että kaivosveron tuotosta vähintään 60 % tuloutetaan kaivoksen sijaintikuntaan.**

Kainuun liitto

Merk.

Pentti Malinen
maakuntajohtaja

Sanna Schroderus
suunnittelujohtaja

Sanna Nikola-Määttä
suunnittelija

